

Sluis in Carel Coenraad-polder verdwenen onder vette klei

't Muit mie dat sluske vot is, joa, hai zit er hailemoal on-ner...

Arie Kuiper, 61 jaar, staat wat onwennig op de nog verse kluiten klei en kijkt met een sombere blik' in de ogen uit over de kwelders en het buitendijks haventje achter de CC-polderdijk. Onder zijn klompen het sluisje waar Kuiper 28 jaar sluismeester is geweest.

Er liggen nog een paar bootjes. Vastgebonden aan vergane steigers, die als vogelverschrikkers uit het glanzende slik steken. Het is eb — "leeg tij" — sporen van een eindeloos ritme van eb en vloed zijn duidelijk waar te nemen. Het haventje of eigenlijk de natuurlijke bochtige geul die zich door de kwelders richting Dollard een weg heeft gezocht, zal ook dichtslibben. Er is nou geen doorstroming meer....' Begript wel."

Het afwateringssluisje in de Carel Coenraad-polder liet sinds het ontstaan van deze polder in 1924 het overtollige water door. Water afkomstig uit een groot gedeelte van het Oldambt. Bij afgaand tij draaide Kuiper de oude sluisdeuren open en het water zocht verder haar weg en hield door stroming de geul redelijk open.

Verweerde

Heel wat Oostgroningers, en van verre daarbuiten deden 'Kuipers sluisje' op een poldertocht even aan.

Het eenvoudige en verweerde "waterstaatkundige bouwwerk" had grote aantrekkingskracht door zijn ligging. "Even over diek kiek'n" of lopen langs de bootjes die naar gelang het tij hoog of laag in het slik verankerd lagen of ze waren aangespoeld. Een puur natuurlijke omgeving waar de mens ondergeschikt was. "Even boven op het sluisje... uitzicht over de kwelders en een wijde poldergezicht met de kop in de wind..."

Enorme machines en rollend materieel stortte in betrekkelijke korte tijd tonnen vette Dollardklei over het sluisje uit...

Zoals vanaf 1277 ook het

landschap met zijn dorpen, kerken en klooster door de dijkdoorbraken werden verzwolgen en de Dollard werd gevormd. Het water werd teruggedrongen, wat ooit was, is door de eeuwen heen onder de klei verdwenen. De laatste polder die werd teruggewonnen was de Carel Coenraad, in 1924. Het sluisje en de afwatering stammen ook uit die tijd. De buitendijk is vele malen door stormvloed geteisterd.

"Woater juig nog net nait over diek, vele malen rukten de dijkbewakers uit en enkele keren werden de dijkgaten in de sla-

't Muit mie dat sluske vot is

pers afgesloten. Men vreesde het ergste.

Stormvloed

Een korte terugblik in de geschiedenis leert: Na de watersnoodramp in 1953 vond men het nodig alle dijken op Delta hoogte te brengen. Zo ook de Dollarddijk. Na een stormvloed in 1974 en nadat de wijk bij Dellingaweer dreigde door te breken, ontwikkelde men plannen om Oost-Groningen effectief tegen het water te beschermen. "Men" en wie dat allemaal niet waren, kwam op het idee om een dijk op Delta hoogte door de Dollard te leggen en tegelijkertijd een afwaterings-scheepvaartkanaal te graven dat Winschoten economisch tot ongekende bloei moest brengen.

Vroede vadersen zagen schepen tot 300 ton afkomstig uit verre oorden de Molenstad binnen varen en daarbij was Oost-Groningen van een overtollig waterprobleem verlost. Een kanaal met een sluis aan het begin en dat was de Punt van Reide. Monter en wel bouwde men midden in het weiland een sluiscomplex van pakweg 22 miljoen. De volgende fase was het aanleggen van een dijk en het graven van een kanaal en deels inpolderen van de Dollard. Maar zover is het nooit gekomen. Plannen en nog eens plannen werden gemaakt.

Natuurbeschermers, politici en ingenieurs liepen elkaar stevig voor de voeten. Jaren en jaren van plannen maken en weer bijstellen met het uiteindelijke resultaat dat zowel de nieuwe dijk en het afwateringskanaal er niet zijn gekomen en de Dollard bleef wat het was, nl. een uniek natuurgebied.

Terwijl nu bij Nieuw Statenzijl een geheel nieuw sluiscomplex wordt gebouwd, wordt die op de Punt van Reide weer gesloopt. De oude dijk werd verzaard en op Delta hoogte gebracht. Het sluisje in de CC-polder moest wijken, de afwatering

diend o.a. in de garnalenvisserij. "Mor dit waark bie sluis leek mie ook wel wat." Kuipers voor-naamste taak was, water afstromen en wat onderhoud. "In die tijd voeren hier ook nog vrachtschepen naar buiten. Van die kleintjes o.a. met bieten. Alleen bij "liekwoater" konden de schepen door de sluis. In 1964 voer de laatste de C.C. polder uit.

"In die tijd lagen er in het haventje zeker nog zo'n 70 kleine bootjes van mensen uit de buurt. Drie zeg maar beroeps viskelui" waren er nog. Nu ligt er nog een.

Uren

Bij eb kon het water de polder uit. Dus ook 's nachts werd er "gestroomd".

Kuiper "het kon soms, uren duren voor het water weer op peil was. Ik ging dan ook nooit naar bed. Dat kan niet. Als je verslaapt en het wordt weer vloed en de deuren staan open.. Ik bleef altijd in het hokje zitten. De krant lezen en netten breien."

Wie- ook in de zomermaanden over de dijk kijkt en voorbij de kwelders een glimp van de Dollard waarneemt, zal zich moeilijk kunnen voorstellen dat het water vaak bedreigend tegen de sluis en dijk beukte.

Het kan er spoken op de Dollard weten de bootjesbezitters "soms lijkt alles zo stil en rustig, maar als er koppen aan de licht zitten kan alles zomaar van het ene moment op het andere moment veranderen. Zo is het water glad en zo staat er anderhalve meter golfslag. "Dollard, jong, is min gat".

De bootjes, nu allemaal ondergebracht bij de vereniging De Dollard Robben, hopen het volgens voorjaar gebruik te kunnen maken van nieuwe aanlegsteigers speciaal voor hen gemaakt, buitendijks bij Nieuw Statenzijl.

Thuishaven, CC-polder zal dan moeten veranderen. Het zal wennen worden voor velen. Nw. Statenzijl wordt ingericht voor het ontvangen van belangstellenden compleet met voorlichtingscentrum en Kwelderpad.

Het pittoreske is geweest, de nieuwe tijd... en toch... om met Kuiper te spreken: "'tMuit mie."

is verlegd richting Nieuw Statenzijl. Wat blijft, het sluismeestershuisje. Het gezin Kuiper zal er blijven wonen.

Kolen

De kachel snort gezellig in de woonkamer die uitzicht biedt over een wijds polderlandschap.

"Nee man, aardgas hebben we niet. We stoken kolen voor de verwarming. Het koken gebeurt elektrisch. Nee, we willen hier niet vandaan," zegt ook mevr. Kuiper vol overtuiging.

De eenzaamheid is hun nooit te veel geworden. Ach wat is eenzaam. Zomer en winter, er komen altijd wel mensen even kijken. En Kuiper "zit aaltied achter diek" zegt zijn vrouw. "'tLiekt wel of d'r gold te groav'n is" voegt ze er aan toe.

Kuiper beaamt dat. "'t Wotter trek aaltied." Als hij niet bij de sluis hoeft te blijven om te "stromen" en het is geschikt tij, dan vaart hij met zijn bootje uit.

Bij laagwater worden dan de fuiken geleege, wat vaak wel een maaltje vis oplevert.

Hoe is Kuiper sluiswachter geworden?

"Hail simpel. Solliciteerd... d'r ston advertentie in kraante ... zodoude."

En het Waterschap, toen nog Reiderland nam 28 jaar geleden Arie Kuiper in dienst. Die tot dat moment zijn kost had ver-